

دایره تحصیلات تکمیلی غیر حضوری

رساله سطح ۲

رشته: تفسیر و علوم قرآن

موضوع: آداب گفتگو در قرآن

استاد راهنما: حجت الاسلام و المسلمین

سید علی اکبر نوری

نگارنده: معصومه بهرامی

سال تحصیلی: ۱۳۹۴ - ۱۳۹۳

چکیده

اهمیت گفت‌وگو در عصر حاضر و در فرآیند ارتباطات جهانی، موضوعی نیست که بتوان به‌سادگی منکر آن شد چرا که مرور زمان، نقش سازنده آن را در روابط اجتماعی هر روز بیش از پیش برمی‌نماید. مکتب انسان‌ساز اسلام نیز از توجه به این نکته غافل نمانده است. از مطالعه دقیق قرآن کریم چنین برمی‌آید که کتاب آسمانی مسلمانان توجه شایانی به موضوع گفت‌وگو داشته و این توجه به نحوی است که قسمت مهمی از دعوت انبیای عظام به‌وسیله اسلوب گفت‌وگو طرح شده است و برخی از دستورات الهی نیز در این قالب ارائه می‌شود. کاربرد وسیع گفت‌وگو در قرآن جنبه اجتماعی قوی به آن بخشیده که این خود یکی از وجوه تمایز قرآن با سایر کتب انبیای الهی است. متأسفانه با پیشرفت تکنولوژی نحوه ارتباط انسان‌ها تغییر کرده و در عصر ارتباطات، ارتباط زبانی به حداقل رسیده است. مسلمانان نیز در این میدان تحت تأثیر این گونه پیشرفت‌ها قرار گرفته‌اند به گونه‌ای که در نهایت تأثر گاهی دیده می‌شود که صله رحم، یکی از با ارزش‌ترین آداب ارتباط دینی در حد ارتباط تلفنی و ارسال پیامک تنزل می‌یابد. سؤال اساسی این پژوهش، این است که قرآن کریم چه نوع مهارت‌هایی را برای ارتباط کلامی صحیح و مؤثر، ارائه داده است تا آدمی در پرتو آن مهارت‌ها توان یابد، در گفت‌وگو با هم نوع خود به مقصود و مطلوبش رسیده و پیام خود را به راحتی به دیگران برساند؟

روش تحقیق در این پژوهش روش کتابخانه‌ای و به صورت تحلیلی می‌باشد که از طریق مراجعه به آیات، روایات، مستندات و مباحث مطرح شده در این زمینه و تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده صورت می‌پذیرد.

واژه‌های کلیدی: آداب، گفت‌وگو، قرآن و کلمات هم‌نوا چون: قول، کلام و بیان.

فهرست مطالب

Error! Bookmark not defined.....	مقدمه
Error! Bookmark not defined.....	فصل اول : مباحث مقدماتی
Error! Bookmark not defined.....	گفتار اول : کلیات
Error! Bookmark not defined.....	تبیین موضوع
Error! Bookmark not defined.....	ضرورت موضوع
Error! Bookmark not defined.....	سؤال اصلی و سؤالات فرعی تحقیق
Error! Bookmark not defined.....	پیشینه
Error! Bookmark not defined.....	گفتار دوم : مفهوم شناسی
Error! Bookmark not defined.....	الف) آداب
Error! Bookmark not defined.....	ب) گفت‌وگو
Error! Bookmark not defined.....	ج) قرآن
Error! Bookmark not defined.....	قول
Error! Bookmark not defined.....	کلام - کلمه
Error! Bookmark not defined.....	بیان
Error! Bookmark not defined.....	گفتار سوم : گفت‌وگو و جایگاه آن در اسلام
Error! Bookmark not defined.....	فصل دوم : آداب عمومی سخن
Error! Bookmark not defined.....	گفتار اول : آداب ایجابی گفتار
Error! Bookmark not defined.....	مطابقت گفتار با حق و استواری کلام
Error! Bookmark not defined.....	همراه بودن گفتار با علم و آگاهی
Error! Bookmark not defined.....	مطابقت قول و عمل
Error! Bookmark not defined.....	مطابقت قول و عقیده
Error! Bookmark not defined.....	نرم و متین بودن کلام و عدم خشونت در گفتار
Error! Bookmark not defined.....	شیوا، رسا و واضح بودن گفتار

Error! Bookmark not defined..... مطلوب بودن گفتار

Error! Bookmark not defined..... مفید بودن گفتار

Error! Bookmark not defined..... استفاده از تعابیر کنایه در گفتار

۵

Error! Bookmark not defined..... گفتار دوم : آداب سلبی

Error! Bookmark not defined..... بیهوده گویی و سخن لغو

Error! Bookmark not defined..... نفاق و گفتار دوگانه

Error! Bookmark not defined..... گفتار و قول تهی از کردار و عمل

Error! Bookmark not defined..... گفتار غیر عالمانه بویژه در باره دین و الهیات

Error! Bookmark not defined..... طعنه زدن و دوپهلوی سخن گفتن

Error! Bookmark not defined..... گستاخی و تعیین تکلیف برای انبیاء و اولیای خدا

Error! Bookmark not defined..... دروغ بستن به خداوند و تحریف کتاب آسمانی

Error! Bookmark not defined..... عذر تراشی برای سرپیچی از فرمان الهی

Error! Bookmark not defined..... استهزاء و تمسخر دیگران

Error! Bookmark not defined..... عیبجویی از دیگران

Error! Bookmark not defined..... سوء ظن، تجسس و غیبت

Error! Bookmark not defined..... فصل سوم: آداب خاص گفتگو

Error! Bookmark not defined..... گفتار اول : آداب گفتگو با خدا

Error! Bookmark not defined..... آداب سؤال و پرسش علمی

Error! Bookmark not defined..... ادب انبیاء در سؤال از خداوند

Error! Bookmark not defined..... ادب ملائکه در سؤال از خداوند

Error! Bookmark not defined..... سؤال کردن انسان از خدا

Error! Bookmark not defined..... آداب دعای پیامبران

Error! Bookmark not defined..... گفتار دوم : آداب گفتگو با اولیاء

Error! Bookmark not defined..... گفتگوی خداوند با اولیاء

Error! Bookmark not defined..... گفتگوی فرشتگان با اولیاء

Error! Bookmark not defined..... گفتگوی اصحاب با پیامبران

Error! Bookmark not defined..... تکلم انسانها با انبیاء و اولیای الهی

Error! Bookmark not defined..... گفتار سوم : آداب گفتگو با مؤمنان

Error! Bookmark not defined..... سخن گفتن با پدر و مادر

Error! Bookmark not defined..... سخن گفتن با فرزندان

Error! Bookmark not defined..... گفتار مسؤولان

Error! Bookmark not defined..... سخن گفتن شاگرد و استاد با یکدیگر

Error! Bookmark not defined..... شیوه سخن گفتن زنان با نامحرمان

Error! Bookmark not defined..... گفتار چهارم : آداب گفتگو با مخالفان

Error! Bookmark not defined..... نتیجه

۱۲۵..... فهرست منابع